

Επιμέλεια
Χάρης Π. Παπαδόπουλος
Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Αθήνα

Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο

Κατ' άρθρον ερμηνεία του Κανονισμού ΕΕ 650/2008

Επιμετοχές

Χ. Παπαδόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Αθήνα / Χρ. Παύλου,
Ασπκ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ / Ν. Δαφνιάδης, Επίκ. Καθηγητής Νομικής
Σχολής Νομικής / Δ. Ξημεροπούλου, Επίκ. Καθηγητής ΟΠΝ, Αθήνα
/ Χρ. Σαμαρτζή, Αθήνα, ΔΠ / Β. Μαραζοπούλου, Αθήνα, ΔΠ
/ Χ. Μπίθλης, Αθήνα, ΔΠ / Αλ. Μερκούρης, Αθήνα, ΔΠ
/ Ερ. Νεοτάσι, Αθήνα, ΔΠ / Γ. Γιαννιούλας, Αθήνα, ΔΠ
/ Γ. Σαμαρτζή, Αθήνα, ΔΠ / Γ. Νικόλαϊδης, Αθήνα, ΔΠ
/ Μ.-Ε. Γραμμασοπούλου, Π. ΔΠ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο

Κατ' άρθρον ερμηνεία του Κανονισμού ΕΕ 650/2012

Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο
Χάρης Παμπούκης

ISBN 978-960-562-502-3

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Θεόδωρος Μαστρογιάννης
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Χρύσα Ζαργιαννάκη
Παραγωγή:	NB Production AM301215M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομικάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

© 2016, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Επιμέλεια:
Χάρης Π. Παμπούκης
Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

Κληρονομικό Διεθνές Δίκαιο

Κατ' άρθρον ερμηνεία του Κανονισμού ΕΕ 650/2012

Συγγραφείς:

Χ. Παμπούκης, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος
Χρ. Τσούκα, Αναπλ. Καθηγήτρια Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ
Δ. Σταματιάδης, Επίκ. Καθηγητής ΔΠΘ, Δικηγόρος
Ν. Δαβράδος, Επίκ. Καθηγητής Νομικής Παν/μίου Λευκωσίας
Αλ. Μεταλληνός, Δικηγόρος, ΔΝ | Χ. Μεϊδάνης, Δικηγόρος, ΔΝ
Γ. Πανόπουλος, Δικηγόρος, ΔΝ | Ειρ. Νικολάου, Δικηγόρος, ΔΝ
Β. Μαραζοπούλου, Δικηγόρος, ΔΝ | Γ. Σωμαράκης, Δικηγόρος, ΔΝ
Γ. Νικολαΐδης, Δικηγόρος, ΔΜΣ | Χρ. Ζουμπούλης, Δικηγόρος, ΔΝ
Μ.-Ε. Γραμματοπούλου, Υπ. ΔΜΣ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Cross-border inheritance law
Article-by-article commentary on EU Regulation 650/2012

Editing: **Charis Pamboukis**, Professor at Law
School of Athens, Greece, Attorney-at-law

Abstract: This book offers an article-by-article in depth interpretation and commentary of Regulation EU No 650/2012 of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. Furthermore, the main changes to the Greek law are highlighted. This commentary, included among the 3-4 relevant books currently existing worldwide, is attempted in Greece for the first time.

ISBN 978-960-562-502-3

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

Επιστημονική επιμέλεια: Παμπούκης Χ., Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

Συνεργάτες καθ' ύλην: Άρθρα Κανονισμού

Παμπούκης Χ.	Εισαγωγικές παρατηρήσεις, 4-8, 20-21, 39-41, 75, 76, 83
Τσούκα Χρ.	34, 36-38
Σταματιάδης Δ.	22, 62-73
Δαβράδος Ν.	29-30
Μεταλληνός Αλ.	23-24, 42, 44, 45, 53, 54
Μεϊδάνης Χ.	17-19, 35, 74, 77-82
Πανόπουλος Γ.	9-16
Νικολάου Ε.	31-33
Μαραζοπούλου Β.	43, 46-52, 55
Σωμαράκης Γ.	56-61
Νικολαΐδης Γ.	1-3
Ζουμπούλης Χρ.	25-28
Γραμματοπούλου Μ.-Ε.	84

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις στον Κανονισμό κληρονομικών σχέσεων 650/2012 της 4ης Ιουλίου 2012.....	1
--	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1 – Πεδίο εφαρμογής.....	15
Άρθρο 2 – Αρμοδιότητα σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής εντός των κρατών μελών	83
Άρθρο 3 – Ορισμοί	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

Άρθρο 4 – Γενική διεθνής δικαιοδοσία	105
Άρθρο 5 – Συμφωνία επιλογής δικαστηρίου.....	115
Άρθρο 6 – Διαπίστωση έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας στην περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου.....	121
Άρθρο 7 – Δικαιοδοσία στην περίπτωση επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου	126
Άρθρο 8 – Περάτωση της αυτεπάγγελτης διαδικασίας λόγω επιλογής δικαίου	127
Άρθρο 9 – Δικαιοδοσία βάσει παράστασης.....	129
Άρθρο 10 – Επικουρική διεθνής δικαιοδοσία.....	140
Άρθρο 11 – Αναγκαστική δικαιοδοσία (Forum necessitatis).....	149
Άρθρο 12 – Περιορισμός των διαδικασιών	156
Άρθρο 13 – Αποδοχή ή αποποίηση κληρονομίας, κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας.....	164
Άρθρο 14 – Πότε επιλαμβάνεται δικαστήριο.....	172
Άρθρο 15 – Έλεγχος της διεθνούς δικαιοδοσίας	174

Άρθρο 16 – Έλεγχος του παραδεκτού	176
Άρθρο 17 – Εκκρεμοδικία	180
Άρθρο 18 – Συναφείς αγωγές.....	186
Άρθρο 19 – Προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα	188

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρθρο 20 – Οικουμενική εφαρμογή	193
Άρθρο 21 – Γενικός κανόνας.....	195
Άρθρο 22 – Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου.....	201
Άρθρο 23 – Πεδίο εφαρμογής του εφαρμοστέου δικαίου.....	231
Άρθρο 24 – Διατάξεις τελευταίας βούλησης εκτός από κληρονομικές συμβάσεις.....	275
Άρθρο 25 – Κληρονομικές συμβάσεις.....	285
Άρθρο 26 – Ουσιαστικό κύρος των διατάξεων τελευταίας βούλησης.....	313
Άρθρο 27 – Τυπικό κύρος των διατάξεων τελευταίας βούλησης που συντάσσονται εγγράφως.....	321
Άρθρο 28 – Τυπικό κύρος δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης	335
Άρθρο 29 – Ειδικές ρυθμίσεις για τον διορισμό και τις αρμοδιότητες του διαχειριστή κληρονομίας σε συγκεκριμένες περιπτώσεις	344
Άρθρο 30 – Ειδικοί κανόνες που θέτουν περιορισμούς που αφορούν ή επηρεάζουν τη διαδοχή σε σχέση με ορισμένα περιουσιακά στοιχεία	345
Άρθρο 31 – Προσαρμογή εμπραγμάτων δικαιωμάτων	358
Άρθρο 32 – Συναποθνήσκοντες.....	370
Άρθρο 33 – Σχολάζουσα κληρονομία	377
Άρθρο 34 – Αναπαραπομπή.....	388
Άρθρο 35 – Δημόσια τάξη (ordre public)	404

Άρθρο 36 – Κράτη με περισσότερα του ενός συστήματα δικαίου – Σύγκρουση δικαίων εδαφικού χαρακτήρα	424
Άρθρο 37 – Κράτη με περισσότερα του ενός συστήματα δικαίου – Σύγκρουση δικαίων προσωπικού χαρακτήρα	429
Άρθρο 38 – Μη εφαρμογή του Κανονισμού 650/2012 σε εσωτερικές συγκρούσεις δικαίων.....	430

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ, ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Άρθρο 39 – Αναγνώριση.....	433
Άρθρο 40 – Λόγοι μη αναγνώρισης	439
Άρθρο 41 – Μη επανεξέταση επί της ουσίας.....	453
Άρθρο 42 – Αναστολή της διαδικασίας αναγνώρισης.....	455
Άρθρο 43 – Εκτελεσιμότητα.....	457
Άρθρο 44 – Καθορισμός κατοικίας.....	471
Άρθρο 45 – Κατά τόπον αρμοδιότητα.....	473
Άρθρο 46 – Διαδικασία	476
Άρθρο 47 – Μη προσκόμιση της βεβαίωσης	481
Άρθρο 48 – Κήρυξη εκτελεσιμότητας.....	483
Άρθρο 49 – Γνωστοποίηση της απόφασης επί της αίτησης κήρυξης της εκτελεσιμότητας.....	485
Άρθρο 50 – Ένδικο μέσο κατά της απόφασης επί της αίτησης κήρυξης της εκτελεσιμότητας.....	488
Άρθρο 51 – Διαδικασία προσβολής της απόφασης επί του ενδίκου μέσου	494
Άρθρο 52 – Απόρριψη ή ανάκληση κήρυξης της εκτελεσιμότητας.....	496
Άρθρο 53 – Αναστολή της διαδικασίας.....	497
Άρθρο 54 – Προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα	499
Άρθρο 55 – Μερική εκτελεσιμότητα	508

Άρθρο 56 – Νομική αρωγή (ευεργέτημα πενίας).....	510
Άρθρο 57 – Καμία εγγυοδοσία ή κατάθεση χρηματικού ποσού	514
Άρθρο 58 – Καμία φορολογική επιβάρυνση ή τέλος	516

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ

Άρθρο 59 – Αποδοχή των δημόσιων εγγράφων.....	519
Άρθρο 60 – Εκτελεσιότητα των δημόσιων εγγράφων.....	546
Άρθρο 61 – Εκτελεσιότητα δικαστικών συμβιβασμών	558

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΤΗΡΙΟ

Άρθρο 62 – Καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.....	563
Άρθρο 63 – Σκοπός του κληρονομητηρίου	580
Άρθρο 64 – Αρμοδιότητα για την έκδοση του κληρονομητηρίου	585
Άρθρο 65 – Αίτηση έκδοσης κληρονομητηρίου.....	590
Άρθρο 66 – Εξέταση της αίτησης.....	598
Άρθρο 67 – Χορήγηση του κληρονομητηρίου	608
Άρθρο 68 – Περιεχόμενο του κληρονομητηρίου	616
Άρθρο 69 – Αποτελέσματα του κληρονομητηρίου	624
Άρθρο 70 – Επικυρωμένα αντίγραφα του κληρονομητηρίου	635
Άρθρο 71 – Διόρθωση, τροποποίηση ή ανάκληση του κληρονομητηρίου	640
Άρθρο 72 – Ένδικα μέσα	648
Άρθρο 73 – Αναστολή ισχύος του κληρονομητηρίου	654

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII
ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 74 – Επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση	659
Άρθρο 75 – Σχέση με τις ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις	660
Άρθρο 76 – Σχέση με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ.1346/2000 του Συμβουλίου	665
Άρθρο 77 – Διαθέσιμες πληροφορίες για το κοινό	669
Άρθρο 78 – Πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία επικοινωνίας των αρμόδιων αρχών και τις διαδικασίες	671
Άρθρο 79 – Κατάρτιση και μεταγενέστερη τροποποίηση του καταλόγου πληροφοριών που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2	672
Άρθρο 80 – Σύνταξη και μεταγενέστερη τροποποίηση των βεβαιώσεων και των εντύπων που προβλέπονται στα άρθρα 46, 59, 60, 61, 65 και 67.....	673
Άρθρο 81 – Διαδικασία επιτροπής.....	673
Άρθρο 82 – Επανεξέταση	674
Άρθρο 83 – Μεταβατικές διατάξεις	675
Άρθρο 84 – Έναρξη ισχύος.....	681

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 650/2012 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 4ης Ιουλίου 2012 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητρίου.....	685
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΡΓΟΥ	725
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	731

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΤΗΡΙΟ

Άρθρο 62

Καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

1. Με τον παρόντα κανονισμό δημιουργείται ευρωπαϊκό κληρονομητήριο (εφεξής «κληρονομητήριο») το οποίο εκδίδεται προς χρήση σε άλλο κράτος μέλος και παράγει τα αποτελέσματα που αναφέρονται στο άρθρο 69.
2. Η χρήση του κληρονομητηρίου δεν είναι υποχρεωτική.
3. Το κληρονομητήριο δεν υποκαθιστά εσωτερικά έγγραφα που χρησιμοποιούνται για παρόμοιους σκοπούς στα κράτη μέλη. Ωστόσο, άπαξ και εκδόθηκε για να χρησιμοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος, το κληρονομητήριο παράγει τα αποτελέσματα που αναφέρονται στο άρθρο 69 και στο κράτος μέλος του οποίου οι αρχές το εξέδωσαν δυνάμει του παρόντος κεφαλαίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικά	1
I. Η παρούσα κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	2-3
A. Διαφορές ως προς την απόδειξη της κληρονομικής ιδιότητας	4-12
B. Δυσκολίες απορρέουσες από τη χρήση των κληρονομητηρίων στην Ένωση	13-18
II. Το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο	
A. Ανάγκη και αρμοδιότητα της Ένωσης για την έκδοσή του	19-21
B. Η νομοθετική πορεία	22-25
Γ. Σκοπός και βασική λειτουργία του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου	26-30
Δ. Δυνητικός χαρακτήρας του κληρονομητηρίου (παρ. 2)	31
E. Σχέση ευρωπαϊκού και εθνικού κληρονομητηρίου.....	32-33
1. Σχέση αυτονομίας μεταξύ του εθνικού και ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου	34-40

Βασική βιβλιογραφία και αρθρογραφία: – Βάρκα-Αδάμη Αλ., Το κληρονομητήριο (2013)· – Βασιλακάκης Ε., Η εκ διαθήκης κληρονομική διαδοχή κατά το ιδ.δ.δ., Θεσ/νίκη (1994)· – του ίδιου, Γνωμοδότηση, Αρμ 1997, σ. 455 επ.· – Γεωργιάδης Απ., Κληρονομικό Δίκαιο (2013)· – Γραμματικάκη - Αλεξίου Α., Προβλήματα εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου και ειδικότερα στη διαδικασία εκδόσεως κληρονομητηρίου, Αρμ 1576, σ. 527 επ.· – DNotI, Rechtsvergleichende

Studie der erbrechtlichen Regelungen des Internationalen Verfahrensrechtes und Internationalen Privatrechts der Mitgliedsstaaten der Europäischen Union (2002)· – *Dörner H.*, Die Verordnung zum Internationalen Erb- und Erbverfahrensrecht ist in Kraft!, ZEV 2012, σ. 505 επ.· – *Dutta A.*, Das neue internationale Erbrecht der Europäischen Union, FamRZ 2013, σ. 4 επ.· – *Geimer R.*, "Annahme" ausländischer öffentlicher Urkunden in Erbsachen gemäss Art. 59 EuErbVO, in: *Dutta/Herrler*, Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014), σ. 143 επ.· – *του ιδίου*, Die geplante Europäische Erbrechtsverordnung, Ein Überblick, in: *Europäisches Erb- und Erbverfahrensrecht*, hrsg. von *G. Reichelt/W.H. Rechberger* (2011), σ. 1 επ.· – *Heidelberg Stellungnahme* zum Vorschlag für eine Europäische Erbrechtsverordnung, Version 2009/157 (COD) vom 16.01.2012· – *Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Αρβανιτάκης)*, ΚΠολΔ I (2000)· – *Κιτσαράς Α.*, Η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου και οι υποσχαιτικές δικαιοπραξίες, ΧρΙΔ 2001, σ. 397 επ.· – *Kleinschmidt J.*, Optionales Erbrecht: Das Europäische Nachlasszeugnis als Herausforderung an das Kollisionsrecht, Max Planck Private Law Research Paper No 13/20· – *Lange K.W.*, Das Europäische Nachlasszeugnis, in: *Dutta/Herrler* (Hrsg.), Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014), σ. 161 επ.· – *του ιδίου*, Das geplante Europäische Nachlasszeugnis, DNotZ 2012, σ. 169 επ.· – *Lurger B.*, Der europäische Erbschein – ein neues Rechtsinstrument für Notare und Rechtspraktiker in Europa, in: *Brücken im Europäischen Rechtsraum*, hrsg. von *Walter H. Rechberger* (2010)· – *Rechberger W.H.*, Das Europäische Nachlasszeugnis und seine Wirkungen, ÖJZ 2012, σ. 14 επ.· – *Schroer P.*, Europäischer Erbschein (2010)· – *Σπυριδάκης Ι.*, Το κληρονομητήριο (1998)· – *Steinmetz A./Löber B./Alcázar R.G.*, EU-Erbrechtsverordnung: Voraussichtliche Rechtsänderungen für den Erbfall von in Spanien ansässigen, deutschen Staatsangehörigen, ZEV 2010, σ. 234 επ.· – *Süß R./Haas U.* (Hrsg.) Erbrecht in Europa, Angelbachtal (2004)· – *Χελιδόνης Απ.*, Καλύπτει η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου και ενοχικές δικαιοπραξίες; Αρμ 2001, σ. 44 επ.· – *Ψούνη Ν.*, Κληρονομικό Δίκαιο (II), Αθήνα-Θεσ/νίκη (2012).

Εισαγωγικά

- 1 Ο ενωσιακός νομοθέτης καινοτόμησε με την εισαγωγή στο συγκεκριμένο Κανονισμό ρυθμίσεων που αφορούν στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου. Ειδικότερα, στο έκτο κεφάλαιο (άρθρα 62-73) διαμόρφωσε ένα αρκετά διεξοδικό πλαίσιο για την έκδοση και λειτουργία του συγκεκριμένου πιστοποιητικού και, όπως καταδεικνύεται από τις πρώτες αντιδράσεις, το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο χαιρέτισθηκε θετικά ενώ επιπλέον η σχετική νομοθετική πρωτοβουλία χαρακτηρίσθηκε από ορισμένους νομικούς ως ορόσημο στην ευρωπαϊκή νομοθετική εξέλιξη¹. Από πλευράς ελληνικού δικαίου η καινοτομία του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου συνίσταται ίσως αποκλειστικά στη διευρυμένη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης γεωγραφική ισχύ του, εκτός της Δανίας, Μ. Βρετανίας και Ιρλανδίας, ωστόσο ο πρωτοποριακός χαρακτήρας του ενισχύεται σημαντικά στα κράτη μέλη που δεν το γνωρίζουν ή τουλάχιστον δεν το γνωρίζουν υπό τη

1. Έτσι *H. Dörner*, Die Verordnung zum Internationalen Erb- und Erbverfahrensrecht ist in Kraft!, ZEV 2012, σ. 505, 512, *A. Dutta*, Das neue internationale Erbrecht der Europäischen Union, FamRZ 2013, σ. 4, 14.

μορφή που έχει προσλάβει στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, δηλ. ως ενός πιστοποιητικού που εκδίδεται από δικαστήριο και περιβάλλεται με δημόσια πίστη².

I. Η παρούσα κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η αυξημένη κινητικότητα των πολιτών εντός της Ένωσης είχε, μεταξύ άλλων, ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κληρονομιών διεθνούς χαρακτήρα, οι οποίες υπολογίζονται περίπου στο 10% των σχετικών υποθέσεων στον ευρωπαϊκό χώρο. Σε απόλυτα μεγέθη το συγκεκριμένο ποσοστό αντιστοιχεί, κατά προσέγγιση, σε 450.000 υποθέσεις ετησίως με οικονομική αξία άνω των 120 δισ. ευρώ³.

Από τη συναλλακτική πρακτική προκύπτει ότι η διεθνικότητα των κληρονομιών, πέραν της ιθαγένειας ή της συνήθους διαμονής του θανόντος, θεμελιώνεται, σε μια πλειάδα περιπτώσεων, στην κτήση ακινήτων στο εξωτερικό ή στην τήρηση λογαριασμών και τη φύλαξη χρεογράφων ή άλλων τίτλων σε τραπεζικά ιδρύματα της αλλοδαπής. Τούτη η οικονομική δραστηριότητα συχνά φέρνει την έννομη τάξη του τόπου ύπαρξης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων του θανόντος αντιμέτωπη με ζητήματα άμεσα σχετιζόμενα με αλλοδαπούς δικαιοκούς θεσμούς ή τηρούμενες διαδικασίες, όπως λ.χ. το ερώτημα των εξουσιών διοίκησης και διάθεσης του κατά το αγγλικό δίκαιο εκτελεστή διαθήκης «executor» επί ακινήτου που βρίσκεται στην Ελλάδα ή της αναγνώρισης ενός γαλλικού *acte de notoriété* (συμβολαιογραφικό πιστοποιητικό περί κληρονομικών δικαιωμάτων) ενώπιον μιας ελληνικής δημόσιας αρχής ή τράπεζας.

A. Διαφορές ως προς την απόδειξη της κληρονομικής ιδιότητας

Κοινό τόπο όλων των χωρών της Ένωσης αποτελεί η διαμόρφωση εργαλείων νομιμοποίησης των ατόμων που επικαλούνται την ιδιότητα του κληρονόμου αλλά και της προστασίας των καλόπιστων τρίτων έναντι των νομιμοποιούμενων με κληρονομητήριο δικαιούχων⁴. Ωστόσο, από την έως σήμερα ακολουθούμενη πρακτική προκύπτει ότι τα κληρονομητήρια ή άλλα παραπλήσια ως προς τον εξυπηρετούμενο από αυτά σκοπό έγγραφα, σε πολλές περιπτώσεις, είτε δεν αναγνωρίζονται είτε θεωρούνται ανεπαρκή για

2. Από την ελληνική βιβλιογραφία ενδεικτικά βλ. Αλ. Βάρκα-Αδάμη, Το κληρονομητήριο (2013), Σ. Βασιλάκο, Το κληρονομητήριο, EEN 1965, σ. 375 επ., Γραμματικάκη-Αλεξίου, Προβλήματα εφαρμογής του αλλοδαπού δικαίου και ειδικότερα στη διαδικασία εκδόσεως κληρονομητηρίου, Αρμ 1976, σ. 527 επ., Λ. Κιτσαρά, Η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου και οι υποσχετικές δικαιопραξίες, ΧρΙΔ 2001, σ. 397 επ., Κ. Νεζερίτη, Η γνώση του κληρονομητηρίου ως προϋπόθεση προστασίας του καλόπιστου συναλλασσομένου κατά την ΑΚ 1963, ΧρΙΔ 2003, σ. 852 επ., Π. Πρεδάρη, Το κληρονομητήριο (1958), Ράφτης, Τινά περί του κληρονομητηρίου, ΝοΒ 1977, σ. 292 επ., Ι. Σπυριδάκη, Το κληρονομητήριο (1998).

3. Βλ. Αλ. Βάρκα-Αδάμη, Το κληρονομητήριο (2013), σ. 194, Β. Lurger, Der europäische Erbschein – ein neues Rechtsinstrument für Notare und Rechtspraktiker in Europa, in: Brücken im Europäischen Rechtsraum, hrsg. von Walter H. Rechberger (2010), σ. 45 επ.

4. Για μια ολοκληρωμένη συγκριτική επισκόπηση βλ. DNotI, Rechtsvergleichende Studie der erbrechtlichen Regelungen des Internationalen Verfahrensrechtes und Internationalen Privatrechts der Mitgliedsstaaten der Europäischen Union (2002), σ. 277 επ., P. Schroer, Europäischer Erbschein (2010), σ. 54 επ.

την πιστοποίηση των δικαιωμάτων των κληρονόμων εκτός των συνόρων του κράτους της έκδοσής τους⁵. Έτσι, οι τελευταίοι, όταν επιδιώκουν τη διεκδίκηση στοιχείων της κληρονομίας στην αλλοδαπή, αναγκάζονται να προσφύγουν στη συνδρομή των δικηγόρων, δικαστηρίων και δημοσίων αρχών της εκάστοτε πολιτείας ύπαρξης αυτών των περιουσιακών στοιχείων με αναπόφευκτη συνέπεια την αύξηση του χρηματικού και χρονικού κόστους αλλά και την πρόκληση μεγάλης προσωπικής ταλαιπωρίας.

- 5 Η γενεσιουργός αιτία αυτής της κατάστασης εντοπίζεται στην εθνική νομική πολυγλωσσία των κρατών μελών της Ένωσης ως προς τον τύπο των κληρονομητηρίων καθώς και στην έλλειψη ενός ομοιόμορφου συστήματος κανόνων σύνδεσης στο πεδίο των κληρονομικών σχέσεων. Εντελώς σχηματικά θα μπορούσε κανείς να συστηματοποιήσει τις προαναφερθείσες διαφορές σε τρεις κατηγορίες και ειδικότερα σε εκείνες που αφορούν: α) στους φορείς που εκδίδουν τα κληρονομητήρια ή άλλα παραπλήσιου σκοπού έγγραφα σε κάθε πολιτεία, β) στο εκ μέρους του εκδότη του κληρονομητηρίου επίπεδο διερεύνησης των σχετικών δηλώσεων του αιτούντος το συγκεκριμένο έγγραφο και τέλος γ) στις λειτουργίες που το τελευταίο επιτελεί και τις έννομες συνέπειες που αναπτύσσει στην εκάστοτε έννομη τάξη.
- 6 Αναφορικά με τους *αρμόδιους για την έκδοση των κληρονομητηρίων φορείς* η κατάσταση θα μπορούσε να συνοψισθεί, μέσω μιας απλουστευτικής και συνοπτικής δικαιοσυγκριτικής παρουσίασης, ως εξής: Σε ορισμένες έννομες τάξεις, όπως στην *ελληνική* και τη *γερμανική* το κληρονομητήριο χορηγείται από το δικαστήριο της κληρονομίας, δημιουργώντας τεκμήριο για το κληρονομικό δικαίωμα του κατονομαζόμενου σε αυτό προσώπου, όπως και για τη μη ύπαρξη άλλου είδους περιοριστικών του εν λόγω δικαιώματος διατάξεων πέραν των ήδη αναγραφόμενων (έτσι άρθρο 1956 επ. ΑΚ και § 2353 επ. γερμ.ΑΚ (BGB))⁶. Σε άλλες νομοθεσίες, όπως για παράδειγμα στην *αυστριακή*, προβλέπεται η έκδοση δικαστικής απόφασης για την παράδοση της κληρονομίας στους κληρονόμους («*Einantwortung*»). Προς τούτο απαιτείται η εκ μέρους των τελευταίων απόδειξη ενώπιον του δικαστηρίου του κληρονομικού τους δικαιώματος μέσω της προσκόμισης δημοσίων εγγράφων ή της ίδιας της διαθήκης όπως και η δήλωσή τους περί της αποδοχής της κληρονομίας (§ 799 ABGB)⁷. Στη βάση της δικαστικής απόφασης, με ορισμένες ωστόσο παραλλαγές, κινείται επίσης η νομοθεσία της *Τσεχίας* και *Ουγγαρίας*⁸.
- 7 Αντί του δικαστικού πιστοποιητικού ή της έκδοσης μιας δικαστικής απόφασης ορισμένες έννομες τάξεις έχουν θεσμοθετήσει τη χρήση συμβολαιογραφικών εγγράφων, όπως το *γαλλικό «acte de notoriété»*, για τη σύνταξη του οποίου συμπράττουν δύο μάρτυρες. Πρόκειται για ένα σύννηθες αλλά όχι μοναδικό μέσο αποτύπωσης της κληρονομικής ιδι-

5. Σχετικά βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 217 επ.

6. Ενδεικτικά βλ. *Απ. Γεωργιάδη*, *Κληρονομικό Δίκαιο* (2013), σ. 859, *Ν. Ψούνη*, *Κληρονομικό Δίκαιο* (II), Αθήνα-Θεσ/νίκη (2012), σ. 371 επ., *Αλ. Βάρκα-Αδάμη*, ό.π., σ. 121 επ., *Η. Brox*, *Erbrecht*, München (2001), σ. 354 επ.

7. Βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 280.

8. *C. Rombach*, in: *Süß/Haas* (Hrsg.) *Erbrecht in Europa*, Angelbachtal (2004), σ. 1055 επ., *Α. Τόθ*, in: *Süß/Haas* (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 1129.

όπτας, ιδιαίτερα χρήσιμο στις καθημερινές συναλλαγές, ιδίως με τις τράπεζες, το οποίο απαλλάσσει τον κληρονόμο από την υποχρέωση της προσκόμισης είτε της διαθήκης είτε διαφόρων πιστοποιητικών της προσωπικής του κατάστασης για τη διευθέτηση κληρονομικής του υπόθεσης. Στο ίδιο πνεύμα η *ιταλική* συναλλακτική πρακτική διαμόρφωσε το «*atto di notorietà*», το οποίο εκδίδεται επίσης από συμβολαιογράφο με τη λήψη ενόρκων βεβαιώσεων δύο μαρτύρων ενώ αυτού του τύπου τα συμβολαιογραφικά πιστοποιητικά απαντώνται ακόμη στην *Πορτογαλία* και *Ισπανία* «*acta de notoriedad*»⁹. Για τα δίκαια των σκανδιναβικών χωρών, όπως *Φινλανδία* και *Σουηδία*, η απογραφή της κληρονομικής περιουσίας, εκτός από αναγκαίο στοιχείο για τη φορολόγηση της κληρονομίας, χρησιμοποιείται επίσης ως μέσο απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας¹⁰.

Στις χώρες του αγγλοσαξωνικού δικαίου και ειδικότερα στην *Αγγλία* και *Ιρλανδία*, η εκκαθάριση της κληρονομίας δεν διενεργείται από τους κληρονόμους παρά ανατίθεται σ' έναν προσωπικό εκπρόσωπο, το διαχειριστή «*administrator*» ή εκτελεστή της διαθήκης «*executor*», ο οποίος διορίζεται με δικαστική διάταξη. Ο τελευταίος καθίσταται φορέας των δικαιωμάτων επί του συνόλου της κληρονομίας ήδη με τον ορισμό του στη διαθήκη ενώ από το δικαστήριο του παρέχεται το καλούμενο «*probate*», δηλ. ένα δικαστικό έγγραφο, δηλωτικού αποκλειστικά χαρακτήρα, που πιστοποιεί την εγκυρότητα της διαθήκης και την ισχύ του διορισμού του. Αντίθετα, το δικαστικό έγγραφο που χορηγείται στο διαχειριστή («*letter of administration*») έχει συστατικό χαρακτήρα που σημαίνει ότι ο διαχειριστής καθίσταται νομέας της περιουσίας, με δικαίωμα να αποφασίζει γι' αυτή, μόνον μετά την παράδοση του συγκεκριμένου εγγράφου από το δικαστήριο¹¹.

Ωστόσο, όπως προεκτέθηκε, οι παραπάνω φορμαλιστικού τύπου διαφορές δεν αποτελούν τη μοναδική αιτία των δυσκολιών εκκαθάρισης μιας διεθνούς κληρονομίας εντός της Ένωσης. Σε αυτές προστίθενται ορισμένες ουσιαστικού χαρακτήρα αποκλίσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων οι οποίες σχετίζονται με το *βάθος της από πλευράς του εκδότη του κληρονομητηρίου διερεύνησης του αποδεικτικού υλικού* που προσκομίζει ο αιτών το συγκεκριμένο έγγραφο. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του *ελληνικού* νομοθετικού συστήματος της παροχής κληρονομητηρίου καθιερώθηκε η εκ μέρους του δικαστηρίου αυτεπάγγελτη έρευνα των προϋποθέσεων της χορήγησής του, με άλλες λέξεις το καλούμενο ανακριτικό σύστημα (άρθρα 819 ΚΠολΔ και 1959 ΑΚ). Συνεπεία τούτου, το δικαστήριο της κληρονομίας στην προσπάθειά του να σχηματίσει πλήρη δικονομική πεποίθηση και χωρίς να δεσμεύεται από τις σχετικές με την απόδειξη δικονομικές διατάξεις εξετάζει καταρχήν όλα τα στοιχεία που προσκόμισε ο αιτών προς απόδειξη των ισχυρισμών του και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, προχωρεί σε αυτεπάγγελτη έρευνα προκει-

9. Για την Πορτογαλία βλ. Art. 82 et seq. *Código do Notariado, Huzel/Löber/Wollmann*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 823-824 και αντίστοιχα για την Ισπανία βλ. *Löber/Huzel*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 1000 επ.

10. Για τη Φινλανδία βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 286-288, v. *Knorre/Mincke*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 370 και για τη Σουηδία βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 286-287, E. *Johansson*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 870 επ.

11. Βλ. F. *Odersky*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 502-503.

μένου να διαπιστώσει την πληρότητα των προϋποθέσεων έκδοσης του συγκεκριμένου πιστοποιητικού¹². Κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται, στο μέτρο του δυνατού, η προστασία των αληθών δικαιούχων της κληρονομιάς αλλά και των ίδιων των συναλλαγών, λαμβανομένης υπόψη της δημόσιας πίστης που περιβάλλει το κληρονομητήριο.

- 10 Στην ίδια γραμμή της αυτεπάγγελτης ενέργειας του δικαστηρίου της κληρονομιάς ως προς τη συλλογή των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων κινείται επίσης η *γερμανική* έννομη τάξη (§ 2358 BGB)¹³, όπως ανάλογα και στο *γαλλικό* σύστημα ο συμβολαιογράφος, για την έκδοση του «*acte de notoriété*», δεν περιορίζεται μόνο στις δηλώσεις των μαρτύρων αλλά μπορεί, κατά την κρίση του, να καλέσει οποιονδήποτε θα ήταν σε θέση να του παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τη διαμόρφωση του περιεχομένου του υπό έκδοση εγγράφου (Art. 730-1 par. 4 C.C.)¹⁴. Στο ίδιο πνεύμα, υποχρέωση διερεύνησης για τη διακρίβωση των κληρονομικών δικαιωμάτων συντρέχει στο πρόσωπο του *ολλανδού* συμβολαιογράφου, ο οποίος, ενόψει της έκδοσης του καλούμενου «*verklaring van erfrecht*» («Δήλωση κληρονομικής διαδοχής»), υποχρεούται να προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την ορθότητα του περιεχομένου του¹⁵. Στον αντίποδα της αυτεπάγγελτης έρευνας κινείται το *ιταλικό* σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου ο ρόλος του συμβολαιογράφου για την παροχή ενός «*atto di notorietà*» περιορίζεται στην έγγραφη επιβεβαίωση των ενόρκων δηλώσεων των μαρτύρων, χωρίς να επεκτείνεται στον έλεγχο της ορθότητας του περιεχομένου τους, καθώς και στην απλή αναφορά των προσκομισθέντων εγγράφων¹⁶.
- 11 Ιδιαίτερη ωστόσο σημασία για την αποτελεσματική οργάνωση των συναλλαγών στο πεδίο της διεθνούς κληρονομικής διαδοχής αποδίδεται στις προβλεπόμενες από τα κράτη μέλη της Ένωσης λειτουργίες του κληρονομητηρίου. Σε αυτό το επίπεδο οι ρυθμιστικές αποκλίσεις των εθνικών δικαίων, κατά μια γενική εκτίμηση, δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερης βαρύτητας. Παρατηρείται κυρίως η τάση για την ανάγκη νομιμοποίησης του αναγραφόμενου στο κληρονομητήριο προσώπου, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για εγγραφές σε δημόσια βιβλία μεταγραφών. Στο *ελληνικό* δίκαιο το κληρονομητήριο επιτελεί νομιμοποιητική και αποδεικτική λειτουργία. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί μέσο νομιμοποίησης του κληρονόμου σε κάθε συναλλαγή και σε όλες τις σχετιζόμενες με την κληρονομία δίκες (άρθρο 1962 ΑΚ) ενώ παράλληλα συνιστά αποδεικτικό μέσο με αυξημένη αποδεικτική δύναμη ως προς την ύπαρξη και την έκταση του βεβαιούμενου σε αυτό δικαιώματος, δημιουργώντας μαχητό τεκμήριο της κληρονομικής ιδιότητας¹⁷. Επιπλέον, ο έλληνας νο-

12. Σχετικά βλ. *Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Αρβανιτάκης)*, ΚΠολΔ I (2000) 819 αρ. 6, *Απ. Γεωργιάδη*, ό.π., σ. 849-850, *Αλ. Βάρκα-Αδάμη*, ό.π., σ. 85 επ.

13. *H. Brox*, ό.π., σ. 360.

14. βλ. *C. Döbereiner*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 437.

15. βλ. *Arl. van Maas de Bie*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 691.

16. βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 285, 286, *J. Kleinschmidt*, *Optionales Erbrecht: Das Europäische Nachlasszeugnis als Herausforderung an das Kollisionsrecht*, Max Planck Private Law Research Paper No 13/20, σ. 6.

17. Σχετικά βλ. *Απ. Γεωργιάδη*, ό.π., σ. 859-860, *Αλ. Βάρκα-Αδάμη*, ό.π., σ. 121 επ., *Απ. Γεωργιάδης/(-Χελιδόνης)*, ΣΕΑΚ II (2013), άρθρο 1962 ΑΚ, σ. 1573 επ.

μοθέτης, με σκοπό την προστασία και προώθηση των συναλλαγών, περιέβαλε το κληρονομητήριο με δημόσια πίστη (άρθρα 1963 ΑΚ και 822 ΚΠολΔ), στη βάση της οποίας προστατεύονται όσοι συναλλάσσονται καλόπιστα με τον αναγραφόμενο σε αυτό δικαιούχο και με αντικείμενο περιουσιακά στοιχεία της κληρονομιάς¹⁸. Την ίδια αποδεικτική και νομιμοποιητική λειτουργία επιφυλάσσει στο κληρονομητήριο αντίστοιχα η *γερμανική* έννομη τάξη (§ 2365 BGB) ενώ τεκμήριο περί της ορθότητας του περιεχομένου του εν λόγω πιστοποιητικού προβλέπεται επίσης για το γαλλικό «*acte de notoriété*» (Art. 730-3 C.C). Αντιθέτως, ήσσονος αποδεικτικής ισχύος ως προς τη θεμελίωση του κληρονομικού δικαιώματος θεωρείται το ιταλικό «*atto di notorietà*», το οποίο περιορίζεται αποκλειστικά στην πιστοποίηση των γεγονότων που έγιναν από το συντάκτη του ή έλαβαν χώρα ενώπιόν του, δηλ. τις ένορκες δηλώσεις των μαρτύρων, χωρίς όμως ο τελευταίος να υπεισέρχεται στη διακρίβωση της ορθότητας του περιεχομένου τους. Πρόκειται επομένως για ένα δημόσιο έγγραφο απλής αποτύπωσης πραγματικών γεγονότων¹⁹.

Ακόμη θα πρέπει να επισημανθούν οι διαφοροποιήσεις σε σχέση με την *προστασία των καλόπιστων τρίτων* που συναλλάσσονται με τον αναγραφόμενο στο κληρονομητήριο, για την κτήση στοιχείων της κληρονομιάς, από πιθανά σφάλματα ή ανακρίβειες του περιεχομένου του. Πάντως ανεξάρτητα από τις όποιες αποκλίσεις του επιπέδου ή του περιεχομένου της προστασίας, θα μπορούσε κανείς να καταλήξει στο απλουστευτικό συμπέρασμα ότι ακόμη και στην ακραία συνθήκη της παντελούς έλλειψής της στη βάση του κληρονομητηρίου, όπως συμβαίνει με το ιταλικό «*atto di notorietà*», ο καλόπιστος τρίτος δεν παραμένει εν τέλει εκτεθειμένος παρά υπάγεται στις υφιστάμενες γενικές διατάξεις του εκάστοτε εθνικού δικαίου για την προστασία της καλής πίστης²⁰.

B. Δυσκολίες απορρέουσες από τη χρήση των κληρονομητηρίων στην Ένωση

Στις προεκτεθείσες αποκλίσεις που σχετίζονται, κατά κύριο λόγο, με τα χαρακτηριστικά και τη διαδικασία έκδοσης των κληρονομητηρίων ή άλλων σχετικών δημοσίων εγγράφων για την απόδειξη της κληρονομικής ιδιότητας, θα πρέπει να συνυπολογισθούν οι δυσκολίες που παρατηρούνται εντός της Ένωσης αναφορικά με τη διακίνηση των κληρονομητηρίων και τη χρήση τους σε χώρες εκτός αυτής της έκδοσής τους.

Στο επίπεδο αυτό επισημαίνεται γενικότερα η έλλειψη από το σύνολο των κρατών μελών μιας *ipso jure* διαδικασίας αναγνώρισης ενός αλλοδαπού κληρονομητηρίου. Αντίθετα, κάθε εθνική έννομη τάξη θέτει συγκεκριμένες προϋποθέσεις αναγνώρισης ενώ σε ορισμένες εξ' αυτών απαιτείται η έκδοση κληρονομητηρίου αποκλειστικά σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

18. Βλ. *Απ. Χελιδόνη*, Καλύπτει η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου και ενοχικές δικαιοπραξίες; Αρμ 2001, σ. 44 επ., *Λ. Κιτσαρά*, Η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου και οι υποσχετικές δικαιοπραξίες, ΧρΙΔ 2001, σ. 397 επ., *Αλ. Βάρκα-Αδάμη*, ό.π., σ. 129 επ.

19. *DNotI*, ό.π., σ. 285, 286.

20. Σχετικά βλ. *C. Wiedemann/A. Wiedemann*, in: Süß/Haas (Hrsg.) *Erbrecht in Europa* (2004), σ. 599 επ.

- 15 Μια επιγραμματική προσέγγιση, υπό το πρίσμα της συγκριτικής μεθόδου, καταδεικνύει ότι τα αίτια της μη αναγνώρισης εντοπίζονται εν μέρει στο γεγονός ότι η πολιτεία όπου βρίσκονται στοιχεία της κληρονομιαίας περιουσίας εφαρμόζει το εθνικό της δίκαιο διότι, ανεξάρτητα από τον κληρονομικό θεσμό, η εκκαθάριση της κληρονομίας υπόκειται στη *lex fori*. Για παράδειγμα, στο *αγγλικό δίκαιο* όπου εφαρμόζεται η *lex rei sitae* για τα ακίνητα και το δίκαιο της τελευταίας συνθήκης διαμονής του διαθέτη για τα κινητά στοιχεία της κληρονομίας, η εκκαθάριση αυτής πραγματοποιείται, όπως προαναφέρθηκε, μέσω της μεταβίβασής της στον προσωπικό αντιπρόσωπο («personal representative») είτε πρόκειται ειδικότερα για «executor» είτε για «administrator» και αντίστοιχα εφαρμόζεται η *lex fori*, δηλ. το δίκαιο της πολιτείας του δικαστηρίου από το οποίο ο προσωπικός αντιπρόσωπος έλκει τις αρμοδιότητές του («*the law from which the personal representative derives his authority*»). Επομένως, η εκκαθάριση της κληρονομίας μέσω του διορισμένου από αγγλικά δικαστήρια «personal representative» υπόκειται αποκλειστικά στο αγγλικό δίκαιο, με εξαίρεση την αναγνώριση των δικαστικών βεβαιώσεων («grant of probate ή letter of administration» ανάλογα με την περίπτωση) στο πρόσωπο του τελευταίου που χορηγήθηκαν από δικαστήρια της Σκωτίας και της Βόρειας Ιρλανδίας²¹. Παρόμοια, ο διορισμός διαχειριστή («*boutredningsman*») ως αναγκαία προϋπόθεση για την εκκαθάριση της κληρονομίας προβλέπεται στη *σουηδική έννομη τάξη* χωρίς να απαιτείται η σουηδική ιθαγένεια από πλευράς διαθέτη ή διαμονή του στη χώρα παρά μόνον η ύπαρξη περιουσιακών του στοιχείων εντός αυτής²².
- 16 Σε άλλες περιπτώσεις είτε προβλέπεται η αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων μιας χώρας για τα ευρισκόμενα εντός της επικράτειας της ακίνητα της κληρονομίας, όπως λ.χ. στο *αυστριακό δίκαιο* και στο *δίκαιο του Λουξεμβούργου*²³ είτε ορίζονται οι συμβολαιογράφοι της ημεδαπής έννομης τάξης ως αποκλειστικά αρμόδιοι για τις καταχωρήσεις σε δημόσια βιβλία της μεταβίβασης κυριότητας επί ακινήτων, όπως στο *ολλανδικό δίκαιο* (Art. 3:89 και 3:31 BW). Η *ισπανική έννομη τάξη* θεωρείται από τις περισσότερο φιλικές στην αναγνώριση αλλοδαπών κληρονομητηρίων. Ειδικότερα, ελλείπει ενός γενικού δικονομικού πλαισίου, η αναγνώριση και οι έννομες συνέπειες του αλλοδαπού κληρονομητηρίου στο εσωτερικό κρίνονται ευκαιριακά και κατά περίπτωση από την εκάστοτε αρμόδια αρχή (συμβολαιογράφο, κτηματολογικό γραφείο, εμπορικό μητρώο), ενώπιον της οποίας επιδεικνύεται κάθε φορά το αλλοδαπό κληρονομητήριο. Προς τούτο απαιτείται, σύμφωνα με το άρθρο 39 RH (Reglamento Hipotecario), η προσκόμιση ενός αντιγράφου επικυρωμένου με τη σφραγίδα της Χάγης (Apostille) και η μετάφρασή του στην ισπανική ενώ επιπλέον εξετάζεται κατά πόσον η έκδοσή του βασίσθηκε στο αρμόζον κατά την ισπανική έννομη τάξη εφαρμοστέο δίκαιο²⁴. Θα πρέπει εντούτοις να

21. Βλ. F. Odersky, ό.π., σ. 485.

22. Βλ. E. Johansson, in: Süß/Haas (Hrsg.) Erbrecht in Europa (2004), σ. 881.

23. Βλ. F. Haunschmidt, in: Süß/Haas (Hrsg.) Erbrecht in Europa (2004), σ. 743, με τις εκεί παραπομπές (για το δίκαιο της Αυστρίας) και αντίστοιχα S. Frank, in: Süß/Haas (Hrsg.) Erbrecht in Europa (2004), σ. 644-645 (για το δίκαιο του Λουξεμβούργου).

24. Βλ. A. Steinmetz/B. Löber/R.G. Alcázar, EU-Erbrechtsverordnung: Voraussichtliche Rechtsänderungen für den Erbfall von in Spanien ansässigen, deutschen Staatsangehörigen, ZEV

τονισθεί ότι, παρά την ευελιξία που επιδεικνύουν οι αρμόδιες ισπανικές αρχές, η κατά περίπτωση κρίση περί την αναγνώριση του αλλοδαπού κληρονομητηρίου οδηγεί εν τέλει στη διαμόρφωση μιας περίπλοκης κατάστασης, στο πλαίσιο της οποίας, κάθε φορά που ανακύπτει το ζήτημα της αναγνώρισης, τόσο οι κληρονόμοι όσο και οι πρωταγωνιστές της σχετικής συναλλακτικής πρακτικής (συμβολαιογράφοι κλπ) είναι υποχρεωμένοι να εξετάζουν ποιες ειδικότερα έννομες συνέπειες θα έχει το συγκεκριμένο αλλοδαπό κληρονομητήριο στην ισπανική έννομη τάξη. Τούτη όμως η περιπτωσιολογική εξέταση διαμορφώνει εν τέλει συνθήκες μιας γενικότερης αβεβαιότητας και σε ορισμένες ίσως περιπτώσεις οδηγεί σε αντιφατικά αποτελέσματα, ανάλογα με την αρμόδια αρχή η οποία καλείται κάθε φορά να αποφανθεί για το ζήτημα της ισχύος ενός αλλοδαπού κληρονομητηρίου ή άλλων ισοδύναμων δημοσίων εγγράφων στο εσωτερικό της χώρας²⁵.

Στην *ελληνική έννομη τάξη* η αναγνώριση αλλοδαπών κληρονομητηρίων συντελείται μέσω του άρθρου 780 ΚΠολΔ είτε μέσω ενδεχόμενων διεθνών συμβάσεων²⁶. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διάταξη, η αλλοδαπή απόφαση με την αναγνώρισή της αναπτύσσει στην ημεδαπή την ισχύ που της προσδίδεται στο κράτος προέλευσής της. Αναδιατυπώνεται επομένως η διεθνώς ισχύουσα αρχή της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων κατά την οποία μια απόφαση δεν μπορεί να παράγει στην αλλοδαπή περισσότερα αποτελέσματα από εκείνα του τόπου της έκδοσής της. Σημειώνεται ότι με τον όρο «ισχύς» νοείται η τυπική ισχύς και υπόσταση της αλλοδαπής απόφασης εκούσιας δικαιοδοσίας χωρίς να περιλαμβάνονται τα ουσιαστικά αποτελέσματά της, το εύρος των οποίων διαμορφώνεται από το δίκαιο που ορίζουν οι κανόνες σύνδεσης (εν προκειμένω το άρθρο 28 ΑΚ) της ελληνικής έννομης τάξης²⁷. Έτσι, κρίθηκε από τον Άρειο Πάγο ότι το γαλλικό «acte de notoriété» δεν αποτελεί κληρονομητήριο και δεν δημιουργεί τεκμήριο περί του κληρονομικού δικαιώματος ώστε να αντιστραφεί το βάρος της αποδείξεως, με αποτέλεσμα αυτός που αξιώνει κληρονομικά δικαιώματα να υποχρεούται να αποδείξει τα γεγονότα που τα θεμελιώνουν²⁸. Επίσης το Εφετείο Δωδεκανήσου, αναφερόμενο στο εύρος της ισχύος αλλοδαπού κληρονομητηρίου με βάση τη *lex hereditatis*, έκανε δεκτό ότι κληρονομητήριο που εκδόθηκε σύμφωνα με το τουρκικό δίκαιο (οι κληρονομηθέντες ήταν Τούρκοι υπήκοοι) δεν παράγει τεκμήριο ως προς την κληρονομική ιδιότητα

17

2010, σ. 234, 237.

25. Σχετικά βλ. *J. Kleinschmidt*, ό.π., σ. 13.

26. Επί του θέματος ενδεικτικά βλ. *Ε. Βασιλακάκη*, Η εκ διαθήκης κληρονομική διαδοχή κατά το ιδ.δ.δ., Θεσ/νίκη (1994), σ. 177 επ., *του ιδίου*, Γνωμοδότηση, Αρμ 1997, σ. 455 επ., *Ε. Κρίση-Νικολετοπούλου*, Αναγνώρισης δεδικασμένου εξ αποφάσεως αλλοδαπού δικαστηρίου αφορώσης εις την προσωπικήν κατάστασιν, ΝοΒ 1972, σ. 1 επ., *Α. Μεταλληνό*, Η αναγνώρισης αλλοδαπών αποφάσεων εκουσίας δικαιοδοσίας, Δ 1978, σ. 176 επ., *Δ. Τσικρικά*, Η αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων της εκουσίας δικαιοδοσίας κατά το αυτόνομο ημεδαπό και διεθνές συμβατικό δίκαιο, Δ 1991, σ. 593 επ.

27. *Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας (-Αρβανιτάκης)*, ΚΠολΔ Ι (2000) 780 αρ. 2, *Ε. Κρίση-Νικολετοπούλου*, ό.π., σ. 6, ΕφΠατρών 1036/1984 ΕλλΔνη 1985, σ. 285-286.

28. ΑΠ 192/1981 ΝοΒ 1981, σ. 1393 επ.

των προσώπων που αναφέρονται σε αυτό (άρθρο 538 του τουρκικού ΑΚ), αναγνωρίζοντας έτσι την ισχύ που του αποδίδεται στην τουρκική έννομη τάξη όπου και εξεδόθη²⁹.

- 18 Στις παραπάνω ιδιαιτερότητες της κάθε έννομης τάξης ως προς την αναγνώριση και κυκλοφορία αλλοδαπών κληρονομητριών θα πρέπει να προστεθούν ορισμένες δυσκολίες πρακτικής φύσης, όπως λ.χ. το ζήτημα της γλωσσικής κατανόησης του περιεχομένου τους, ιδίως των νομικών όρων που περιλαμβάνουν, ώστε να αποφεύγονται από τις εκάστοτε αρμόδιες αρχές ερμηνευτικά σφάλματα σχετικά με το περιεχόμενό τους και τις απορρέουσες έννομες συνέπειες. Επισημαίνεται ακόμη η ανομοιόμορφη διαχείριση του ζητήματος της απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας ανάλογα με τον φορέα ενώπιον του οποίου ενσκήπτει το συγκεκριμένο πρόβλημα. Έτσι για παράδειγμα, ενώ μια τράπεζα, στην οποία τηρούνται λογαριασμοί του αποθανόντος, θα μπορούσε σε ορισμένες περιπτώσεις να αρκестθεί στην επικυρωμένη μετάφραση των αλλοδαπών εγγράφων νομιμοποίησης των κληρονόμων³⁰, τα γραφεία μεταγραφών θέτουν αυστηρότερες προϋποθέσεις, όπως λ.χ. συμβαίνει στη γερμανική έννομη τάξη όπου για την εγγραφή εμπράγματος δικαιώματος στα δημόσια βιβλία απαιτείται η προσκόμιση γερμανικού κληρονομητρίου, σύμφωνα με την § 35 (1) GBO (Grundbuchordnung), ενώ αντίστοιχα στο ελληνικό δίκαιο είναι αναγκαία η υποβολή είτε ορισμένων δημοσίων εγγράφων από τα οποία προκύπτει η αποδοχή της κληρονομιάς είτε ενός κληρονομητρίου (άρθρα 1192, 1195 ΑΚ). Το τελευταίο αναμφίβολα είναι προτιμητέο εφόσον δημιουργεί μεγαλύτερη ασφάλεια για τους τρίτους που επιδιώκουν την κτήση ορισμένου ακινήτου της κληρονομιάς περιουσίας λόγω του τεκμηρίου της κληρονομικής ιδιότητας που προβλέπουν οι διατάξεις των άρθρων 1962 ΑΚ και 821 ΚΠολΔ.

II. Το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο

A. Ανάγκη και αρμοδιότητα της Ένωσης για την έκδοσή του

- 19 Η παραπάνω έντονα διαφοροποιημένη και σύνθετη νομική πραγματικότητα ως προς τα μέσα απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας διαμόρφωσε μια κατάσταση στις διασυνοριακές κληρονομικές υποθέσεις στο πλαίσιο της οποίας τα κράτη μέλη είτε αναγνώριζαν τα μέσα αυτά, με έντονη ωστόσο επιφυλακτικότητα, είτε τα ελάμβαναν υπόψη ως ένα υποκατάστατο του δικού τους αντίστοιχου ημεδαπού αποδεικτικού μέσου του κληρονομικού δικαιώματος.
- 20 Ο ενωσιακός νομοθέτης, στην προσπάθειά του να παρέμβει, διέθετε κατ' ουσία δύο επιλογές εκ των οποίων η πρώτη συνίστατο στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των εθνικών κληρονομητριών εντός της ΕΕ χωρίς την παράλληλη θέσπιση του ευρωπαϊκού κληρονομητρίου και η δεύτερη στη δημιουργία ενός υπερεθνικού-ευρωπαϊκού κληρο-

29. ΕφΔωδεκ 369/1985 Αρμ 1986, σ. 1081, όμως βλ. ΜονΠρωτ Κω 295/1988 ΕλλΔνη 1989, σ. 646 επ.

30. Εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περίπτωσης, κυρίως από το ύψος του κατατεθειμένου ποσού και τον αριθμό των κληρονόμων.

νομητηρίου με διευρυμένες λειτουργίες³¹. Η πρώτη από τις παραπάνω εκδοχές θα μπορούσε να υλοποιηθεί από τις ρυθμίσεις του παρόντος Κανονισμού. Έτσι, κρίνοντας πάντα κατά περίπτωση, αλλοδαπά κληρονομητήρια εντός της Ένωσης θα αναγνωρίζονταν είτε ως αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. (ζ)), σύμφωνα με τη διαδικασία των άρθρων 39 επ., είτε θα γίνονταν «αποδεκτά» ως δημόσια έγγραφα (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. (θ)) στο πλαίσιο των οριζόμενων στο άρθρο 59³² είτε τέλος θα λαμβάνονταν απλώς υπόψη, κατά τη μεθοδολογία του εκάστοτε εθνικού ιδ.δ.δ., ως μια αλλοδαπή νομική κατάσταση. Ωστόσο, αυτού του τύπου η κυκλοφορία των εθνικών κληρονομητηρίων δεν θα διασφάλιζε την κατά ενιαίο τρόπο επέκταση των αποτελεσμάτων τους στα κράτη μέλη που επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν. Τούτο διότι η επέκταση της ισχύος του κληρονομητηρίου και το εύρος αυτής εξαρτώνται από τον τύπο του τελευταίου και την ιδιωτικοδιεθνολογική αντιμετώπισή του από την εκάστοτε εθνική έννομη τάξη (άρθρα 39 επ., 59 και 20 επ.). Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσοχή του ενωσιακού νομοθέτη επικεντρώθηκε στη δημιουργία ενός ενιαίου κληρονομητηρίου, δυνητικού χαρακτήρα, το οποίο θα υπήρχε και θα λειτουργούσε παράλληλα με τα εθνικά.

Η έλλειψη ενός κοινού κανονιστικού πλαισίου για την ελεύθερη κυκλοφορία των εθνικών κληρονομητηρίων στον ευρωπαϊκό χώρο θεμελιώνει ουσιαστικά και την αρμοδιότητα της Ένωσης για την εισαγωγή του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου³³, παρά το γεγονός ότι οι σχετικές ρυθμίσεις του κεφαλαίου VI δεν είναι μόνο δικονομικού αλλά και ουσιαστικού χαρακτήρα (άρθρο 69). Από μια πρώτη προσέγγιση θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα την αδυναμία κατάφασης της νομοθετικής αρμοδιότητας της Ένωσης στη βάση του άρθρου 81 ΣΛΕΕ. Από την άλλη όμως πλευρά, διαπιστώνουμε ότι το άρθρο 81 παρ. 2 (α) δεν είναι ικανό να διαμορφώσει τις αναγκαίες συνθήκες για την ανεμπόδιση διακίνηση των εθνικών κληρονομητηρίων εντός της Ένωσης εξαιτίας των διαφορών που χαρακτηρίζουν τις νομοθεσίες των κρατών μελών. Επομένως, η δημιουργία του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου βρίσκει την αιτιολόγησή της στην κάλυψη της ανάγκης και συνάμα στην πραγμάτωση του σκοπού που υπό διαφορετικές συνθήκες θα έπρεπε να εξυπηρετηθεί μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων (άρθρο 81 παρ. 2(α) ΣΛΕΕ). Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η χρήση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου στοχεύει στη διευκόλυνση της διασυννοριακής διευθέτησης υποθέσεων κληρονομικού χαρακτήρα και υπό τη συγκεκριμένη οπτική θα μπορούσε να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παρ. 2 (στ) ενώ εναρμονίζεται και με την αρχή της αναλογικότητας η οποία αντιθέτως δεν πληρού-

21

31. Μια τρίτη, περισσότερο θεωρητική δυνατότητα, θα ήταν η ενοποίηση του ουσιαστικού δικαίου της κληρονομικής διαδοχής και της απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας, η οποία αποκλείσθηκε ως μια υπερβολική πρωτοβουλία και ασφαλώς μη ώριμη στο παρόν νομοθετικό και πολιτικό περιβάλλον της Ένωσης, βλ. *B. Lurger, Der Europäische Erbschein – ein neues Rechtsinstrument für Notare und Rechtspraktiker in Europa*, in: *Brücken im Europäischen Rechtsraum, W. Rechberger (Hrsg.)*, 2010, σ. 45, 54.

32. Επί του συγκεκριμένου θέματος ειδικότερα βλ. *J. Kleinschmidt*, ό.π., σ. 14 επ., *R. Geimer, "Annahme" ausländischer öffentlicher Urkunden in Erbsachen gemäss Art. 59 EuErbVO*, in: *Dutta/Herrler, Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014)*, σ. 143, 148.

33. *DNotI*, ό.π., σ. 69 επ.

ται μέσω της υπάρχουσας διαδικασίας αναγνώρισης των εθνικών κληρονομητρίων για όλους τους προεκτεθέντες λόγους.

B. Η νομοθετική πορεία

- 22 Η ιδέα της θέσπισης ενός υπερεθνικού κληρονομητρίου αποτυπώθηκε καταρχήν στην Πράσινη Βίβλο για το κληρονομικό δίκαιο,³⁴ στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή, αφού τόνισε ιδιαίτερα τα σημαντικά πλεονεκτήματα από την εισαγωγή του ευρωπαϊκού κληρονομητρίου, ζήτησε τη διατύπωση θέσεων αναφορικά με το ζήτημα της έκδοσης, του περιεχομένου και των αποτελεσμάτων του εν λόγω πιστοποιητικού. Στη διαβούλευση που ακολούθησε η πρόταση της Επιτροπής έτυχε ευρείας απήχησης στις τάξεις της επιστημονικής κοινότητας, η κριτική της οποίας περιορίσθηκε σε τεχνικά μόνο στοιχεία που αφορούσαν στη μορφή και το περιεχόμενό του, ενώ αντίθετα αμφισβητήθηκε σε πολιτικό επίπεδο³⁵.
- 23 Για τη διαμόρφωσή του προτάθηκε να τεθεί ως πρότυπο το μοντέλο της Διεθνούς Σύμβασης της Χάγης του 1973 για τη διεθνή διαχείριση της περιουσίας αποβιώσαντος, μιας σύμβασης περιορισμένης γενικά σημασίας³⁶. Πέραν της συγκεκριμένης Σύμβασης συζητήθηκε ακόμη το ολλανδικό «*verklaring van erfrecht*» αλλά και το γερμανικό κληρονομητήριο ενώ ελήφθη επίσης υπόψη το *lettre de vérification* που προβλέπεται στο δίκαιο της καναδικής επαρχίας του Quebec (Artt. 892 ff. Code de procédure civile) και είχε αποτελέσει προηγουμένως αντικείμενο μελέτης του Γερμανικού Συμβολαιογραφικού Ινστιτούτου³⁷.
- 24 Έτσι, το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο κατέστη ένα εκ των βασικών σημείων της υποβληθείσας Πρότασης της Επιτροπής³⁸, η οποία συμπεριέλαβε τελικώς τη σχετική ρύθμιση στα άρθρα 36-44 του κεφαλαίου VI. Οι συγκεκριμένες διατάξεις έτυχαν περαιτέρω επιστημονικής επεξεργασίας και αναμορφώθηκαν σε μεγάλο βαθμό κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, διατήρησαν ωστόσο έναν κεντρικό ρυθμιστικό πυρήνα στην τελική μορφή του Κανονισμού. Επίσης, η Πρόταση συμπεριελάμβανε, υπό τύπο Παραρτήματος, δύο έντυπα που αφορούσαν την αίτηση αλλά και το ίδιο το κληρονομητήριο, αποφασίσθηκε ωστόσο η έκδοση αυτών των εντύπων όπως και γενικότερα οποιουδήποτε άλλου εντύπου να ανατεθεί στην Επιτροπή (άρθρο 80 του Κανονισμού).
- 25 Παραμένοντας στο πλαίσιο της προπαρασκευαστικής νομοθετικής διαδικασίας διαπιστώνουμε επίσης ότι, από τεχνικής πλευράς, ο ενωσιακός νομοθέτης υιοθέτησε την άπο-

34. COM (2005) 65 final.

35. Βλ. R. Geimer, Die geplante Europäische Erbrechtsverordnung, Ein Überblick, in: Europäisches Erb- und Erbverfahrensrecht, hrsg. von G. Reichelt/W.H. Rechberger (2011), σ. 1, 16.

36. Η περιορισμένη αποδοχή της οφείλονταν κυρίως στη μη ενοποίηση των κανόνων σύνδεσης του κληρονομικού δικαίου αλλά και στο ότι το προβλεπόμενο σε αυτή πιστοποιητικό περιελάμβανε μόνο τα πρόσωπα που είχαν εξουσία διάθεσης και όχι τους κληρονόμους και τα ποσοστά των κληρονομικών τους μεριδίων, βλ. *DNotI*, ό.π., σ. 306. 307.

37. *DNotI*, ό.π., σ. 306. 307.

38. COM(2009) 154 final.

ψη περί της δημιουργίας ενός γνήσιου ευρωπαϊκού ενιαίου εντύπου³⁹ αντί του μηχανισμού που ακολουθείται από τον Κανονισμό για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου στο πλαίσιο του οποίου αναγνωρίζεται στις εθνικές δικαστικές αποφάσεις, μέσω της πιστοποίησής τους, πανευρωπαϊκή ισχύς χωρίς άλλες ενδιάμεσες διαδικασίες⁴⁰.

Γ. Σκοπός και βασική λειτουργία του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

Ο ενωσιακός νομοθέτης επισημαίνει στις προοιμιακές σκέψεις του Κανονισμού και ειδικότερα στο σημείο (67) ότι: «Η γρήγορη, ομαλή και αποτελεσματική διευθέτηση των διαδοχών με διασυννοριακές επιπτώσεις εντός της Ένωσης προϋποθέτει ότι οι κληρονόμοι, οι κληροδόχοι, οι εκτελεστές διαθήκης και οι διαχειριστές της κληρονομιάς περιουσίας θα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ευχερώς την ιδιότητα ή/και τα δικαιώματα και τις εξουσίες τους σε άλλο κράτος μέλος, π.χ. στο κράτος μέλος στο οποίο υπάρχει κληρονομιαία περιουσία...».

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο η χρήση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου στοχεύει στη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς μέσω της εξάλειψης των εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών, οι οποίοι σήμερα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στις περιπτώσεις των διασυννοριακών κληρονομικών διαδοχών⁴¹. Πράγματι, μέσω του συγκεκριμένου πιστοποιητικού και της ενιαίας αντιμετώπισής του από το σύνολο σχεδόν των κρατών μελών της Ένωσης προσδοκείται ένας σημαντικός περιορισμός των δυσχερειών που καλούνται να ξεπεράσουν οι κληρονόμοι κατά την απόδειξη της κληρονομικής τους ιδιότητας έναντι αλλοδαπών δημοσίων υπηρεσιών, τραπεζών και ασφαλιστικών εταιριών, διότι στο εξής δεν θα είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τις επιβαλλόμενες από τα εκάστοτε εθνικά δίκαια διαδικασίες που συχνά οδηγούν σε απώλεια χρόνου και χρήματος.

Ο Κανονισμός, αποκλίνοντας από το άρθρο 36 παρ. 1 της Πρότασης της Επιτροπής, όπου δεν περιλαμβάνονταν σχετική ρύθμιση, προβλέπει ότι το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο «...εκδίδεται προς χρήση σε άλλο κράτος μέλος». Τούτο σημαίνει ότι χρησιμοποιείται αποκλειστικά στις υποθέσεις κληρονομικών διαδοχών διεθνούς χαρακτήρα, ο οποίος, κατά κανόνα, θεμελιώνεται στην ύπαρξη στοιχείων της κληρονομιαίας περιουσίας στο εξωτερικό. Γι' αυτό τον λόγο άλλωστε ο αιτών θα πρέπει να δηλώσει στην αίτησή του τον σκοπό για τον οποίο προτίθεται να χρησιμοποιήσει το εν λόγω πιστοποιητικό στην αλλοδαπή (άρθρο 65 παρ. 3 στοιχ. (στ)). Αντίθετα, μόνη η διαμονή του αιτούντος στο εξωτερικό δεν αρκεί για τη θεμελίωση του στοιχείου της διεθνικότητας όταν το σύνολο

39. Έτσι *Heidelberg Stellungnahme zum Vorschlag für eine Europäische Erbrechtsverordnung, Version 2009/157 (COD) vom 16.01.2012*, σ. 51, βλ. όμως και *W.H. Rechberger, Das Europäische Nachlasszeugnis und seine Wirkungen, ÖJZ 2012*, σ. 14, 17 επ.

40. Κανονισμός (ΕΚ) 805/2004 για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για τις μη αμφισβητούμενες διαδικασίες.

41. Σκέψη (7) του προοιμίου του Κανονισμού.

της κληρονομιαιάς περιουσίας βρίσκεται στο κράτος έκδοσης του πιστοποιητικού και ως εκ τούτου ο σκοπός του μπορεί να πληρωθεί μέσω ενός εθνικού κληρονομητηρίου⁴².

- 29 Η χρήση του συγκεκριμένου κληρονομητηρίου εκ μέρους του δικαιούχου διευκολύνει εν ολίγοις τον τελευταίο στην απόδειξη των κληρονομικών του δικαιωμάτων ενώπιον των αρχών ενός άλλου κράτους μέλους. Ωστόσο, η χρήση του δεν περιορίζεται, αποκλειστικά στην αλλοδαπή αλλά από τη στιγμή που θα εκδοθεί αναπτύσσει τα αποτελέσματά του και στο κράτος της έκδοσής του (παρ. 3 πρ. 2). Τούτο σημαίνει ότι ο δικαιούχος του εν λόγω πιστοποιητικού δύναται να το χρησιμοποιήσει στη συγκεκριμένη χώρα προς απόδειξη της κληρονομικής του ιδιότητας χωρίς να χρειάζεται να προστρέξει στα αντίστοιχα αποδεικτικά μέσα που προβλέπονται γι' αυτό τον σκοπό από το εθνικό της δίκαιο.
- 30 Όσον αφορά τη νομική του φύση, το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο χαρακτηρίζεται ως ένα *sui generis* αποδεικτικό μέσο του κληρονομικού δικαιώματος, το οποίο αναπτύσσει άμεσα και κατά ενιαίο τρόπο τα οριζόμενα στο άρθρο 69 αποτελέσματα σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης⁴³, χωρίς όμως να αποτελεί εκτελεστό τίτλο⁴⁴.

Δ. Δυνητικός χαρακτήρας του κληρονομητηρίου (παρ. 2)

- 31 Όπως ρητά προβλέπεται στη συγκεκριμένη παράγραφο η χρήση του κληρονομητηρίου δεν είναι υποχρεωτική. Καθιερώνεται επομένως ως δυνητικός και όχι αποκλειστικός τρόπος απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας του αιτούντος. Κατά συνέπεια, τα πρόσωπα που δικαιούνται να ζητήσουν την έκδοσή του δεν έχουν την υποχρέωση να το πράξουν αλλά είναι ελεύθερα να χρησιμοποιήσουν τα λοιπά διαθέσιμα στον παρόντα Κανονισμό μέσα, όπως αποφάσεις οι οποίες αναγνωρίζονται και εκτελούνται σύμφωνα με τα άρθρα 39 επ., δημόσια έγγραφα, των οποίων η αποδοχή και εκτελεστικότητα προβλέπεται στα άρθρα 59 επ. και δικαστικούς συμβιβασμούς του άρθρου 61. Υπό την αντίστροφη οπτική, καμία δημόσια αρχή (συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων, συμβολαιογράφων και γενικότερα όλων όσων σχετίζονται με μια κληρονομική διαδοχή) δεν μπορεί να απαιτήσει την προσκόμιση ενός εκ των προεκτεθέντων μέσων απόδειξης αντί του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, θέτοντας έτσι σε αμφισβήτηση την πανευρωπαϊκή του ισχύ, αλλά τουναντίον υποχρεούται να το αποδεχθεί ως μέσο απόδειξης της κληρονομικής ιδιότητας⁴⁵.

Ε. Σχέση ευρωπαϊκού και εθνικού κληρονομητηρίου

- 32 Στο σημείο (67) πρ. 3 του προοιμίου του Κανονισμού ο ενωσιακός νομοθέτης επισημαίνει ότι: «Με σκοπό την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, το κληρονομητήριο δεν

42. V. Grau, Der Europäische Erbschein, in: T. Bönders (Hrsg.), Kompetenz und Verantwortung in der Bundesverwaltung (2009), σ. 477, 487.

43. Έτσι K.W. Lange, Das Europäische Nachlasszeugnis, in: Dutta/Herrler (Hrsg.), Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014), σ. 162, του ιδίου, Das geplante Europäische Nachlasszeugnis, DNotZ 2012, σ. 169, 170, BeckOGK/J. Schmidt, EuErbVO (2014) Art. 62, αρ. 12.

44. Σημ. (71) πρ. 2 του προοιμίου του Κανονισμού.

45. Σημ. (69) πρ. 2 του προοιμίου του Κανονισμού.

θα πρέπει να αντικαθιστά εσωτερικά έγγραφα που υφίστανται για παρόμοιους σκοπούς στα κράτη μέλη». Συνάγεται επομένως ότι το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο δεν υποκαθιστά ούτε παραμερίζει κατ' οποιονδήποτε τρόπο τα αντίστοιχα εσωτερικά έγγραφα μιας πολιτείας που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό (παρ. 3). Σε σχέση με τα υπόλοιπα διαθέσιμα μέσα του παρόντος Κανονισμού (αποφάσεις, δημόσια έγγραφα, δικαστικοί συμβιβασμοί), το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο αντιμετωπίζεται σε ισότιμη βάση που σημαίνει ότι εφόσον προσκομισθεί ενώπιον ορισμένης αρχής ή προσώπου αποκλείεται να απαιτηθεί στη θέση του η υποβολή ενός εκ των συγκεκριμένων εγγράφων⁴⁶, με τη λογική της αυξημένης ίσως αποδεικτικής ισχύος τους.

Συμπερασματικά, ο δικαιούχος του συγκεκριμένου πιστοποιητικού έχει την ευχέρεια επιλογής μεταξύ της έκδοσης ενός εθνικού κληρονομητηρίου της χώρας όπου πρόκειται να διεκδικήσει τα κληρονομικά του δικαιώματα και ενός ευρωπαϊκού ή ακόμη μπορεί να επιδιώξει την κτήση αμφοτέρων, με τον ενδεχόμενο όμως κίνδυνο της πρόκλησης διαφόρων αμφισβητήσεων και συγκρούσεων στην περίπτωση που υπάρξουν αποκλίσεις στο περιεχόμενό τους. 33

1. Σχέση αυτονομίας μεταξύ του εθνικού και ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

Όπως παρατηρούμε, ο Κανονισμός καλλιεργεί μια γενικότερη ασάφεια ως προς τη σχέση και οριοθέτηση των ανωτέρω κληρονομητηρίων. Η έλλειψη μιας ειδικής ρύθμισης ή σχετικών αναφορών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω πιστοποιητικά συνυπάρχουν σε μια ισότιμη και αυτόνομη βάση⁴⁷. Διαμορφώνεται επομένως ένα «*système de coexistence*» το οποίο παρουσιάζει δύο όψεις. Ειδικότερα, υπό την έποψη του εθνικού δικαίου ο δυαδισμός αυτός σημαίνει ότι η έκδοση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου αφήνει ανεπηρέαστο το δικαίωμα υποβολής αίτησης για τη χορήγηση ενός αντίστοιχου εθνικού όπως επίσης δεν επηρεάζει την ύπαρξη ενός ήδη εκδοθέντος και οι ειδικότερες σχέσεις που αναπτύσσονται από αυτή τη συνύπαρξη αποτελούν αντικείμενο της εκάστοτε εθνικής νομοθεσίας. Αντίστοιχα, από την πλευρά της ευρωπαϊκής έννομης τάξης ο προαναφερόμενος δυαδισμός εκφράζεται στη σκέψη ότι η έκδοση ενός εθνικού κληρονομητηρίου δεν θίγει το δικαίωμα έκδοσης ή την υπόσταση ενός ήδη εκδοθέντος ευρωπαϊκού. 34

Στην περίπτωση επομένως που στο πλαίσιο μιας κληρονομικής διαδοχής συναθροίζονται τα δύο κληρονομητήρια, αποκλείεται εξ ορισμού η οποιαδήποτε προνομιακή αντιμετώπιση κάποιου εκ των δύο σε βάρος του άλλου εφόσον, από πλευράς ισχύος, θεωρούνται απολύτως ισότιμα μεταξύ τους. Όμως η έλλειψη μιας σαφούς οριοθέτησης δημιουργεί την ανάγκη συντονισμού των αποτελεσμάτων που απορρέουν από τα εν λόγω πιστοποιητικά και μάλιστα όχι μόνο εντός της χώρας έκδοσής τους αλλά και στα κράτη όπου πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. 35

46. Βλ. σημ. (69) του προοιμίου του Κανονισμού.

47. *J. Kleinschmidt*, ό.π., σ. 27, ο οποίος κάνει λόγο για «*Nebeneinander beider Systeme in einem Alternativverhältnis*».

- 36 Εν προκειμένω είναι αναγκαίος ένας διαχωρισμός ανάλογα με το εάν τα δύο κληρονομητήρια συμφωνούν ή αποκλίνουν ως προς το περιεχόμενό τους. Στην πρώτη περίπτωση δεν φαίνεται, κατά κανόνα, να προκύπτει κάποιο πρόβλημα. Έτσι, σε σχέση με τα πιστοποιηθέντα κληρονομικά δικαιώματα θα επικρατήσουν τα πιο ισχυρά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο νομιμοποιούμενος μέσω ενός ευρωπαϊκού και ελληνικού κληρονομητηρίου νομιζόμενος κληρονόμος εκποιεί αντικείμενα της κληρονομίας σε έναν τρίτο ο οποίος δεν γνωρίζει την ανακρίβεια του κληρονομητηρίου λόγω βαρειάς αμέλειας, μπορεί να μην αποκτήσει έγκυρα τα αντικείμενα κατά το άρθρο 69 παρ. 4 του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου θα τα αποκτήσει όμως στη βάση του άρθρου 1963 ΑΚ.
- 37 Ωστόσο, τα κληρονομητήρια (εθνικό και ευρωπαϊκό) είναι δυνατό να παρουσιάζουν διαφορές ως προς το περιεχόμενό τους εφόσον τα βεβαιούμενα σε αυτά γεγονότα αποκλίνουν μεταξύ τους, δηλ. όταν εξ' επόψεως ουσιαστικού δικαίου οι κληρονομικές έννομες σχέσεις αποτυπώνονται κατά διαφορετικό τρόπο. Οι γενεσιουργοί παράγοντες αυτών των αποκλίσεων εντοπίζονται κυρίως στην ανομοιομορφία των εθνικών δικαιοκίνων διατάξεων της κάθε χώρας, στον τρόπο αντιμετώπισης των προδικαστικών ζητημάτων που τίθενται στο πλαίσιο μιας κληρονομικής υπόθεσης αλλά και στη χρήση διαφορετικών κανόνων σύνδεσης σε επιμέρους πτυχές των κληρονομικών σχέσεων, όπως λ.χ. σε αυτή του περιουσιακού καθεστώτος των συζύγων.
- 38 Θα πρέπει καταρχήν να επισημανθεί ότι ο κανόνας της απόλυτης ισοτιμίας αλλά και η σχέση αυτονομίας μεταξύ των κληρονομητηρίων (εθνικού και ευρωπαϊκού) που επισημάνθηκαν παραπάνω δεν υποχωρούν ενόψει της διαφορετικότητας του περιεχομένου τους. Επομένως, εφόσον επί της αυτής κληρονομικής υπόθεσης υφίστανται παράλληλα και τα δύο πιστοποιητικά, εθνικής και ευρωπαϊκής προέλευσης, το κάθε ένα από αυτά αναπτύσσει αυτόνομα τα αποτελέσματά του που αφορούν τόσο στη λειτουργία του νόμιμου τεκμηρίου της κληρονομικής ιδιότητας όσο και στη δημόσια πίστη. Τούτη η αυτονομία μπορεί να οδηγήσει εν τέλει στην αμφίδρομη ανατροπή του νόμιμου τεκμηρίου, δεδομένου του χαρακτήρα του ως μαχητού, στο μέτρο που τα αποτυπωθέντα στα εν λόγω κληρονομητήρια στοιχειά αντιφάσκουν μεταξύ τους⁴⁸, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας νέας κατάστασης αντίστοιχης με αυτή που θα υπήρχε εάν εξέλειπαν τα συγκεκριμένα πιστοποιητικά.
- 39 Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, η κρίση για τη δημόσια πίστη που περιβάλλει τα κληρονομητήρια (άρθρα 69 παρ. 3 και 4 του Κανονισμού, 1963 ΑΚ) εξαρτάται από το ερώτημα εάν τα πραγματικά περιστατικά που πληρούν τις προϋποθέσεις της δημόσιας πίστης συντελέστηκαν στη βάση του εθνικού ή του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου⁴⁹. Εφόσον όμως η δημόσια πίστη ενεργοποιείται σε αμφότερα τα πιστοποιητικά και με τη διενεργηθείσα συναλλαγή σχετίζονται περισσότεροι καλόπιστοι τρίτοι, η σύγκρουση θα κριθεί σύμφωνα με την αρχή της προτεραιότητας. Για παράδειγμα, εάν ο νομιμοποιημένος από

48. Έτσι *K.W. Lange*, Das Europäische Nachlasszeugnis, in: Dutta/Herrler (Hrsg.), Die Europäische Erbrechtsverordnung, DNotI Schriftenreihe 2014, σ. 176.

49. *K.W. Lange*, ό.π., σ. 176.

ένα ευρωπαϊκό κληρονομητήριο νομιζόμενος κληρονόμος Α πωλήσει στον καλόπιστο Β ορισμένο αντικείμενο της κληρονομιαίας περιουσίας και το ίδιο αντικείμενο πωληθεί για δεύτερη φορά από το νομιζόμενο κληρονόμο Γ, ο οποίος αντίστοιχα κατονομάζεται σε ένα εθνικό κληρονομητήριο, στον καλόπιστο τρίτο Δ, το αντικείμενο θα πρέπει να παραδοθεί σε αυτόν που το απέκτησε πρώτος. Η αντιμετώπιση αυτή αιτιολογείται με το σκεπτικό ότι στην πρώτη πώληση το αντικείμενο αποχωρίζεται από την κληρονομιαία περιουσία και έτσι δεν καλύπτεται από το νόμιμο τεκμήριο του κληρονομητηρίου δεδομένου ότι το τεκμήριο αυτό αφορά τη διακρίβωση της κληρονομικής ιδιότητας και όχι τα εκτός της κληρονομίας περιουσιακά στοιχεία.

Πάντως θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο Κανονισμός, όπως εξάλλου και οι περισσότερες εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών, προβλέπει διαδικασίες αντιμετώπισης των ανακριβών κληρονομητηρίων. Ειδικότερα, καθιερώνεται η υποχρέωση της εκδίδουσας αρχής, μόλις πληροφορηθεί την ύπαρξη ενός τέτοιου πιστοποιητικού, να προβαίνει στην τροποποίηση ή ανάκλησή του (άρθρο 71 παρ. 2) και σε κάθε περίπτωση να προχωρεί στην αναστολή της ισχύος των αποτελεσμάτων του (άρθρο 73).

40

Άρθρο 63

Σκοπός του κληρονομητηρίου

1. Το κληρονομητήριο προορίζεται προς χρήση των κληρονόμων, των κληροδόχων που έχουν άμεσα δικαιώματα στην κληρονομία και των εκτελεστών της διαθήκης ή των διαχειριστών της κληρονομιαιάς περιουσίας, οι οποίοι πρέπει να επικαλεσθούν σε άλλο κράτος μέλος την ιδιότητά τους ή να ασκήσουν αντιστοίχως τα δικαιώματά τους ως κληρονόμων ή κληροδόχων ή/και τις εξουσίες τους ως εκτελεστών της διαθήκης ή διαχειριστών της κληρονομιαιάς περιουσίας.

2. Το κληρονομητήριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ιδίως για να αποδειχθούν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα:

α) η ιδιότητα ή/και τα δικαιώματα εκάστου κληρονόμου ή, κατά περίπτωση, κληροδόχου που μνημονεύεται στο κληρονομητήριο και οι κληρονομικές μερίδες που τους αντιστοιχούν·

β) η απόδοση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν τμήμα της περιουσίας στον ή τους κληρονόμους ή, κατά περίπτωση, στον ή τους κληροδόχους που μνημονεύονται στο κληρονομητήριο·

γ) οι εξουσίες του προσώπου που καθορίζεται στο κληρονομητήριο για να εκτελέσει τη διαθήκη ή να διαχειρισθεί την κληρονομιαιά περιουσία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. Περιεχόμενο και σκοπός της ρύθμισης	1-6
II. Δικαιούχοι του κληρονομητηρίου (παρ. 1)	7-11
III. Επιτρεπόμενοι λόγοι χρήσης του κληρονομητηρίου	12
IV. Διασυνοριακή χρήση του κληρονομητηρίου	13-14
V. Τυπικές περιπτώσεις του σκοπού της χρήσης του (παρ. 2)	15

Βασική βιβλιογραφία και αρθρογραφία: – *Baldus Chr.*, Erbe und Vermächtnisnehmer nach der Erbrechtsverordnung, GPR 2012, σ. 312 επ.· – *Βάρκα-Αδάμη Αλ.*, Το κληρονομητήριο (2013)· – BeckOGK/J. *Schmidt* EuErbVO (2014) Art. 63· – *Max Planck Institute*, Comments on the Succession Proposal, RabelsZ (2010), σ. 522 επ.· – *Lange K.W.*, Das Europäische Nachlasszeugnis, in: Dutta/Herrler (Hrsg.), Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014), σ. 161 επ.· – *Müller-Lukoschek J.*, Die neue EU-Erbrechtsverordnung (2013), MüKoBGB/Dutta EuErbVO (2015), Art. 63· – *Σπυριδάκη Ι.*, Το κληρονομητήριο (1998).

I. Περιεχόμενο και σκοπός της ρύθμισης

1 Η συγκεκριμένη διάταξη αποδίδει κατά τρόπο γενικό το σκοπό του κληρονομητηρίου, ο οποίος συνίσταται στη διευκόλυνση της διασυνორιακής απόδειξης της έννομης θέσης των εμπλεκομένων σε μια κληρονομική διαδοχή.

2 Αναφορικά με την ιστορική διαδρομή της παρούσας ρύθμισης σημειώνεται ότι καταρχήν δεν είχε συμπεριληφθεί στο κείμενο της Πρότασης της Επιτροπής¹, στη συνέχεια ωστόσο της νομοθετικής διαδικασίας και υπό την πίεση των επικριτικών σχολίων περί του ότι η Πρόταση της Επιτροπής δεν αποσαφηνίζει επαρκώς τον κύκλο των δικαιούχων του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου και το λόγο της χορήγησής του², διαμορφώθηκε ένας αυτοτελής κανόνας με την παρούσα μορφή και περιεχόμενο.

3 Έτσι, μετά την παραπάνω προσθήκη, ο Κανονισμός εξειδικεύει πλέον απολύτως τον κύκλο των προσώπων που δύνανται να αιτηθούν την έκδοση του κληρονομητηρίου (παρ. 1) και επιπρόσθετα καθορίζει το πλαίσιο της σκοπούμενης χρήσης του (παρ. 2).

4 Πρόκειται για μια σημασιολογικά κεντρική διάταξη στην οποία, όπως προεκτέθηκε, αποτυπώνεται νομοθετικά ο σκοπός του κληρονομητηρίου και ως εκ τούτου πρέπει να λαμβάνεται διαρκώς υπόψη κατά την οποιανδήποτε επιχειρούμενη ερμηνευτική προσέγγιση του εν λόγω Κανονισμού. Στο συγκεκριμένο κανόνα παραπέμπουν ακόμη τα άρθρα 65 παρ. 1 (αίτηση έκδοσης κληρονομητηρίου) και 72 παρ. 1 (ένδικα μέσα) ενώ μέσω της ίδιας διάταξης καθορίζεται επιπλέον, κατά έναν έμμεσο τρόπο, και το εύρος των αποτελεσμάτων του κληρονομητηρίου (άρθρο 69), το οποίο ουσιαστικά προσδιορίζεται από την εκάστοτε έννομη θέση που βεβαιώνεται στο εν λόγω πιστοποιητικό.

5 Πάντως, από συστηματικής απόψεως, θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι το συγκεκριμένο άρθρο δεν προσδίδει εν τέλει κάτι περισσότερο στον Κανονισμό. Τούτο διότι η διασυνორιακή χρήση του ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου τονίζεται επαρκώς ήδη στη γενική διάταξη του άρθρου 62 που αναφέρεται στην καθιέρωσή του, ενώ ο κύκλος των προσώπων που δύνανται να το επικαλεσθούν θα μπορούσε να περιληφθεί στα άρθρα 65 και 72 όπου πραγματεύονται αντίστοιχα τα σχετικά με την υποβολή της αίτησης για την έκδοσή του ζητήματα και η άσκηση των ενδίκων μέσων.

6 Επιπλέον, η ενδεικτική απαρίθμηση της παρ. 2 αφενός καλύπτεται, ως προς το περιεχόμενό της, από την πρώτη παράγραφο της εξεταζόμενης διάταξης όπως και από το άρθρο 68 στοιχ. (ιβ), (ιγ), (ιδ) και (ιε) σε συνδ. με το άρθρο 69 παρ. 2 από το οποίο προκύπτει ότι το απορρέων από το ευρωπαϊκό κληρονομητήριο τεκμήριο εκτείνεται στο σύνολο των στοιχείων που αποτυπώνονται στο περιεχόμενό του³.

1. COM(2009) 154 final.

2. *Max Planck Institute*, Comments on the Succession Proposal, *LabelsZ* (2010), σ. 522, 678.

3. Βλ. Αλ. Βάρκα-Αδάμη, Το κληρονομητήριο (2013), σ. 207-208.

II. Δικαιούχοι του κληρονομητηρίου (παρ. 1)

- 7 Στην παρ. 1 διαγράφεται ο κύκλος των προσώπων που νομιμοποιούνται στη χρήση και κατ' ακολουθία στην υποβολή της σχετικής αίτησης για την έκδοση του κληρονομητηρίου (άρθρο 65). Από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης προκύπτει ότι το κληρονομητήριο προορίζεται προς χρήση των κληρονόμων, των κληροδόχων, των εκτελεστών της διαθήκης και των διαχειριστών της κληρονομιάς περιουσίας. Η συγκεκριμένη απαρίθμηση είναι αποκλειστική και κατά συνέπεια άλλα πρόσωπα, πλην των προαναφερομένων, δεν νομιμοποιούνται στη χρήση του συγκεκριμένου πιστοποιητικού αλλά ούτε και στην υποβολή του σχετικού αιτήματος⁴. Έτσι, για παράδειγμα το δικαίωμα αυτό δεν αναγνωρίζεται στους δανειστές της κληρονομιάς, οι οποίοι σκοπίμως αποκλείστηκαν από τον ενωσιακό νομοθέτη με το σκεπτικό ότι ο Κανονισμός σχεδιάσθηκε ως ένα μέσο νομιμοποίησης της θέσης των εμπλεκομένων σε μια κληρονομική διαδοχή και όχι για τη διευκόλυνση της ικανοποίησης των αξιώσεων αυτής της κατηγορίας των δανειστών⁵.
- 8 Το εννοιολογικό ειδικότερα περιεχόμενο της έννομης θέσης («status») των δικαιούχων, δηλ. του κληρονόμου, κληροδόχου, εκτελεστή διαθήκης και διαχειριστή της κληρονομιάς περιουσίας προσεγγίζεται, όπως εξάλλου και το σύνολο των εννοιών που απαντώνται στον Κανονισμό, υπό το πρίσμα του αυτόνομου χαρακτήρα που διαθέτουν. Συνεπώς, πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο αυτοτελή, σύμφωνα με το πνεύμα και το γράμμα του Κανονισμού και όχι με βάση το υποδεικνυόμενο εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο⁶.
- 9 Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία εκ των προαναφερθέντων δικαιούχων, ο Κανονισμός, όπως παρατηρούμε, δεν παρέχει περαιτέρω διευκρινιστικά εννοιολογικά στοιχεία. Προς αναπλήρωση του υπάρχοντος κενού, αναγκαία καθίσταται η προσφυγή στη δικαιοσυγκριτική μέθοδο ώστε να διαμορφωθεί μια συνολική εικόνα της έννοιας του κληρονόμου στις εθνικές νομοθεσίες των ευρωπαϊκών χωρών⁷. Υπό μια γενικότερη επομένως έποψη και σύμφωνα πάντα με το πνεύμα του Κανονισμού, κληρονόμος θα πρέπει να θεωρείται ο καθολικός διάδοχος του κληρονομούμενου, δηλ. ο διάδοχός του ολικά ή κατά ποσοστό επί του συνόλου της κληρονομιάς περιουσίας (ενεργητικού και παθητικού), ώστε να οριοθετείται σε σχέση με τον κληροδόχο που προσπορίζεται ορισμένη μόνο περιουσιακή ωφέλεια χωρίς να εγκαθίσταται κληρονόμος, είτε έχει ορισθεί από διαθήκη είτε εξ' αδιαθέτου.
- 10 Για τους κληροδόχους ο Κανονισμός προβαίνει σε μια διάκριση αναγνωρίζοντας τη χρήση του κληρονομητηρίου ειδικότερα στους *per vindicationem* κληροδόχους, οι οποίοι αποκτούν το σχετικό δικαίωμα αμέσως και αυτοδικαίως από την επαγωγή της κληροδοσίας (άρθρο 1996 εδ. 1 ΑΚ), ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τους *per damnationem* κληροδόχους, οι οποίοι, αν και θεωρούνται επίσης κληροδόχοι κατά το πνεύμα του Κανονισμού

4. BeckOGK/J. Schmidt EuErbVO Art. 63, ap. 5.

5. *Max Planck Institute*, ό.π., σ. 522, 678, *K.W. Lange*, Das Europäische Nachlasszeugnis, in: Dutta/Herrler (Hrsg.), Die Europäische Erbrechtsverordnung (2014), σ. 163.

6. Σχετικά βλ. *Chr. Baldus*, Erbe und Vermächtnisnehmer nach der Erbrechtsverordnung, GPR 2012, σ. 312 επ.

7. *MüKoBGB/Dutta* EuErbVO (2015), Art. 63, ap. 5.

(άρθρο 23 παρ. 2 στοιχ. (ε)), αποκτούν μόνον ενοχικό δικαίωμα έναντι του βεβαρημένου να απαιτήσουν την παροχή που αποτελεί αντικείμενο της κληροδοσίας (άρθρο 1995 ΑΚ). Σημειώνεται ακόμη ότι στην Πρόταση της Επιτροπής (άρθρο 37 παρ. 1)⁸ το δικαίωμα της αίτησης παροχής κληρονομητρίου αναγνωρίζονταν αρχικά σε όλους του κληροδόχους, ωστόσο, κατά την εξέλιξη της νομοθετικής διαδικασίας διατυπώθηκε ο ρητός περιορισμός στο πρόσωπο των *per vindicationem* κληροδόχων, με το σκεπτικό ότι τα προβλεπόμενα στο άρθρο 69 αποτελέσματα του κληρονομητρίου θα μπορούσαν να νονηματοδοτηθούν μόνο στο πλαίσιο της εμπράγματης κληροδοσίας⁹.

Ο κύκλος των δικαιούχων του κληρονομητρίου κλείνει με τους εκτελεστές διαθήκης («executors of will»), οι οποίοι ορίζονται από την ίδια τη διαθήκη και έχουν ως αποστολή την εκτέλεση των διατάξεων της τελευταίας βούλησης του θανόντος και τους διαχειριστές/εκκαθαριστές της κληρονομιαίας περιουσίας («administrators of the estate»), οι οποίοι διορίζονται από το δικαστήριο με σκοπό τη διοίκηση της κληρονομικής ομάδας. 11

III. Επιτρεπόμενοι λόγοι χρήσης του κληρονομητρίου

Οι δικαιούχοι της χρήσης του κληρονομητρίου μπορούν να ζητήσουν την έκδοσή του όταν πρόκειται είτε να επικαλεσθούν την ιδιότητά τους («status») σε ένα άλλο κράτος μέλος είτε να ασκήσουν τα απορρέοντα από αυτή την ιδιότητα δικαιώματα (παρ. 1). Το ερώτημα εάν, στο πλαίσιο της εκάστοτε εξεταζόμενης κληρονομικής υπόθεσης, η ιδιότητα του κληρονόμου, κληροδόχου κ.λπ. συντρέχει σε ορισμένο πρόσωπο, καθώς και τα δικαιώματα που πηγάζουν από τη συγκεκριμένη έννομη θέση του δικαιούχου και το περιεχόμενό τους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της *lex successionis*. Έτσι, η διακρίβωση της ιδιότητας του κληρονόμου ή κληροδόχου και τα δικαιώματά του υπάγονται στο άρθρο 23 παρ. 2 στοιχ. (β), (ε) όπως αντίστοιχα η ιδιότητα και οι εξουσίες του εκτελεστή διαθήκης και του διαχειριστή της κληρονομιαίας περιουσίας στο άρθρο 23 παρ. 2 στοιχ. (στ)¹⁰. 12

IV. Διασυνοριακή χρήση του κληρονομητρίου

Όπως προεκτέθηκε, κατά τον Κανονισμό το κληρονομητήριο εκδίδεται με σκοπό τη χρήση του στην αλλοδαπή, δηλ. σε ένα άλλο κράτος από αυτό της έκδοσής του. Επιβεβαιώνεται επομένως σε άλλο ένα σημείο του Κανονισμού η διασυνοριακή προοπτική του εν λόγω πιστοποιητικού, η οποία προβλέπεται καταρχήν στη γενική διάταξη για την καθιέρωσή του (άρθρο 62 παρ. 1). Αυτός ο περιορισμός, σε αντίθεση με το άρθρο 62 παρ. 1, προσλαμβάνει μια περισσότερο πρακτική σημασία σε σχέση με το περιεχόμενο της αίτησης όταν πρέπει να υποβληθεί από τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητήσουν την έκδοση του κληρονομητρίου (άρθρο 65 παρ. 1 σε συνδ. με άρθρο 63 παρ. 1). 13

8. COM(2009) 154 final.

9. BeckOGK/J. Schmidt EuErbVO Art. 63, ap. 8.

10. MüKoBGB/Dutta EuErbVO (2015), Art. 63, ap. 9, 10.

- 14 Τούσο σημαίνει ειδικότερα ότι ο αιτών την έκδοση του κληρονομητηρίου θα πρέπει να θεμελιώσει στην αίτησή του, με κάποια σχετική επάρκεια, την πρόθεσή του να επικαλεσθεί την ιδιότητά του ή να ασκήσει τα δικαιώματά του ως κληρονόμος, κληροδόχος κ.λπ. σε ένα άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, σύμφωνα με το πνεύμα του Κανονισμού, δεν είναι αναγκαίο να τίθενται στο πλαίσιο της περιγραφής του σκοπού του κληρονομητηρίου (άρθρο 65 παρ. 3 στοιχ. (στ)) υψηλές απαιτήσεις ως προς την απόδειξη των προθέσεων του αιτούντος. Θα ήταν ίσως αρκετή μια απλή αναφορά της ύπαρξης κληρονομιαίας περιουσίας στο εξωτερικό για την οποία χρειάζεται να ληφθεί κάποια μέριμνα ή της ύπαρξης κληρονομικών δανειστών ή οφειλετών στο εξωτερικό ή ακόμη μια επισήμανση για την υπαγωγή απαιτήσεων ή υποχρεώσεων της κληρονομίας σε ένα αλλοδαπό δίκαιο¹¹. Αντίστοιχα, η στάση της εκδίδουσας αρχής έναντι του δικαιούχου του κληρονομητηρίου θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευελιξία έτσι ώστε η άρνηση της χορήγησης του τελευταίου να θεμελιώνεται μόνο στην περίπτωση που απουσιάζει έστω και η ελάχιστη ένδειξη περί της προθέσεως του αιτούντος να επικαλεσθεί την ιδιότητά του ή να ασκήσει τα απορρέοντα από αυτή δικαιώματά του σε ένα άλλο κράτος μέλος¹².

V. Τυπικές περιπτώσεις του σκοπού της χρήσης του (παρ. 2)

- 15 Με σκοπό την αποσαφήνιση και περαιτέρω συγκεκριμενοποίηση της γενικής ρύθμισης της παρ. 1, ο Κανονισμός παραθέτει στην παρούσα διάταξη έναν σύντομο, μη αποκλειστικό («...μπορεί να χρησιμοποιηθεί ιδίως...»), κατάλογο ορισμένων τυπικών καταστάσεων στην εξυπηρέτηση των οποίων σκοπεί η χρήση του κληρονομητηρίου. Καταρχήν αναφέρεται στους κληρονόμους και κληροδόχους οι οποίοι δύνανται να το χρησιμοποιήσουν για την απόδειξη της ιδιότητάς τους ή/και των δικαιωμάτων εκάστου κληρονόμου εκ των αναφερομένων στο πιστοποιητικό ή, κατά περίπτωση κληροδόχου και για τις κληρονομικές μερίδες που τους αντιστοιχούν (παρ. 2 στοιχ. (α)). Σύμφωνα με την παρ. 2 στοιχ. (β) το κληρονομητήριο χρησιμοποιείται επίσης ως απόδειξη για την απόδοση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας στον ή τους κληρονόμους ή κατά περίπτωση στον ή τους κληροδόχους που αναφέρονται στο περιεχόμενό του, ενώ η παρ. 2 στοιχ. (γ) αφορά στη χρήση του κληρονομητηρίου από τον εκτελεστή διαθήκης ή το διαχειριστή της κληρονομιαίας περιουσίας ώστε να καταδειχθεί ο κύκλος των εξουσιών τους σε σχέση με την εκτέλεση της τελευταίας βούλησης του θανόντος ή τη διαχείριση της κληρονομιαίας περιουσίας.

11. MüKoBGB/Dutta EuErbVO (2015) Art. 63, ap. 20.

12. BeckOGK/J. Schmidt EuErbVO Art. 63, ap. 21.

ISBN 978-060-562-421-7

1000